

Det skjulte Slotsholmen og den vide verden

CHRISTIANSBOURG

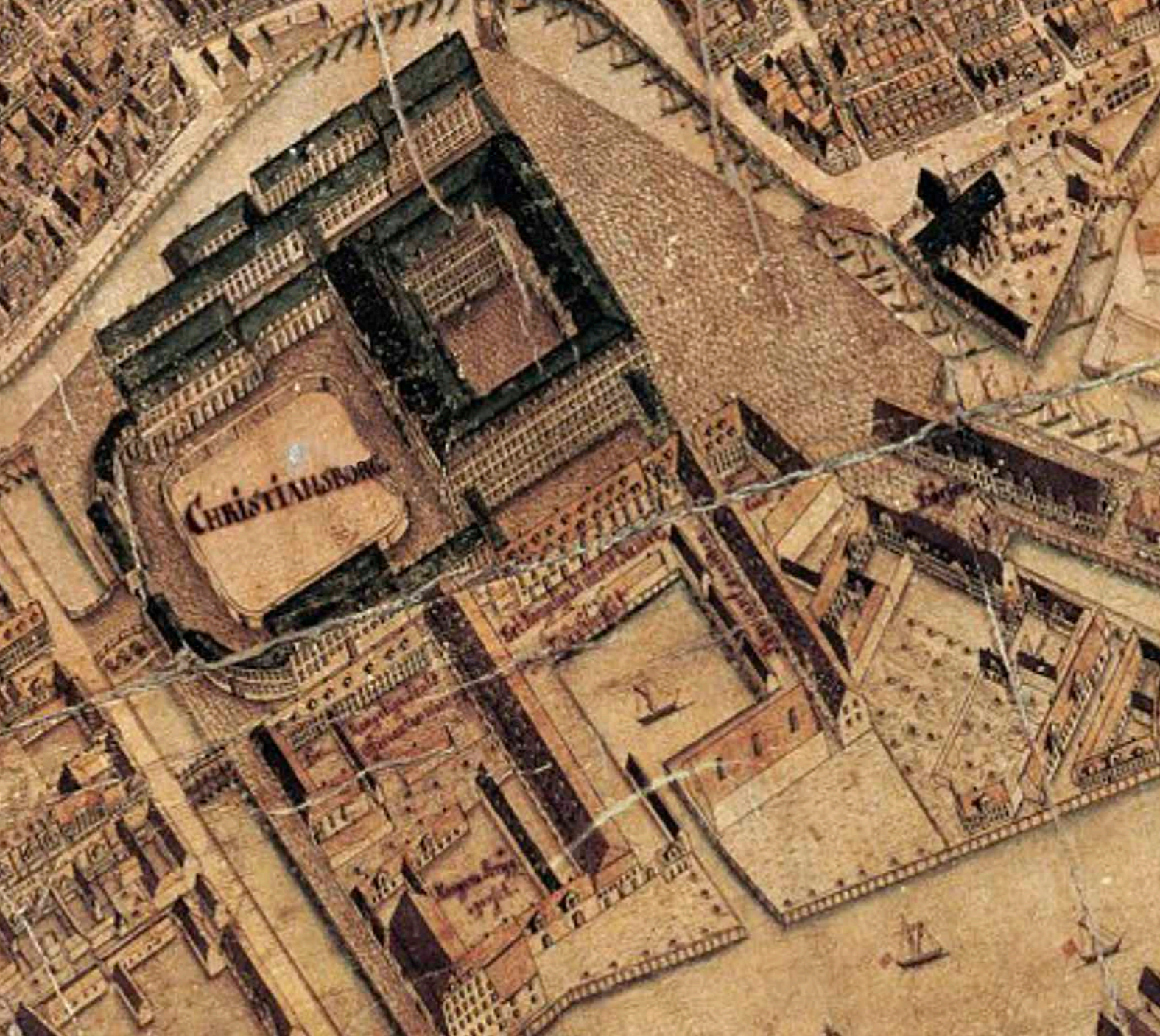
Ledie

Peter Christensen Teilmann

au Roy

Indhold

Det levende Slotsholmen – til læseren om bogen	5
Indhold	9
Slotsholmen – “Danmarks mærkeligste ø”	10
Christiansborg Ridebane – meget mere end heste	16
Ild og brand	38
Slotsholmens hemmelighed – Hofteatret	50
Havnefronten – monumenter og glemmesteder	64
Bibliotekshaven – krig og køn?	82
Arkivgården– grisen og Griffenfeld	96
Kirke og kunst – Højbroen, Slotskirken, Prins Jørgens Gård, Thorvaldsens Plads	100
Børsen – bygherre, bataljer og bare bryster	114
Christiansborg Slotsplads – Slotsholmens ansigt og spejl ud mod verden	120
Rigsdagsgården – drømme om nyt demokrati?	146
Slotsholmen – er mere end Slotsholmen	162
Kolofon	166

Udsnit af kort udført ingeniørofficer Christian Gedde i 1761.
Københavns Stadsarkiv.

Det levende Slotsholmen – til læseren om bogen

Den første fredag i maj 2022, fredag 6. maj, var en usædvanlig smuk og solrig forårsdag i København. Efter mere end en uge med skiftende aprilsvejr, to dage efter den årlige mindeaften for Danmarks befrielse 4. maj 1945, som var præget af Ruslands pågående krig mod Ukraine, og tilsvarende to dage efter statsbesøg fra Indien, som havde krævet ekstraordinære sikkerhedsforanstaltninger på Slotsholmen og især omkring Christiansborg Slot og Folketinget, var det som om alting åbnede sig på Slotsholmen – øen midt i København, man ikke kan komme rundt på eller køre gennem i bil.

Pludselig summede Slotsholmen af slentrende, gående og cyklende turister fra mange forskellige lande. Mennesker på egen hånd og mange større grupper, der blev guidet på bl.a. spansk, italiensk, brasiliansk, engelsk og tysk. Efter to år og sæsoner præget af fravær af turister pga. coronarestriktioner og -begrænsninger var det som om alt var glemt og verden startede igen.

Sådan havde det dog egentligt været længe i det daglige liv og leben på Slotsholmen, inde i bygningerne og udenfor. For Slotsholmen er fyldt med arbejdspladser, museer og andre kulturinstitutioner, ministerier og ikke mindst Christiansborg Slot og Folketinget, centralt placeret ved 'hovedindgangen' til Slotsholmen fra Strøget, og metrostationen Gammel Strand ved Højbro Plads. Og sådan har det faktisk været, hvis man ser bort fra den nye metro, i flere århundreder.

For Slotsholmen er både historisk og aktuelt det demografiske indbegreb af magtens centrum – en kunstig skabt lille ø, som man kan besøge fra alle sider via en af de ti broer, der fører over til øen. Men Slotsholmen er af samme grund også stedet for oprør mod magtens former og forvaltere. Og netop broerne var denne første fredag i maj 2022 okkuperet af en af de aktivistiske klimademonstrationer, der var kommet flere og flere af hen gennem

coronaårene 2020 og 2021. Det var klimabevægelsen Extinction Rebellion, der satte rammerne for dagen og aktionen med besættelse af broerne rundt om Slotsholmen. Det var den første af en række aktioner en uge frem. Extinction Rebellion var og er en fremadstormende aktivistbevægelse, hvis fokus er klima i mange forskellige sammenhænge, og hvis aktionspraksis bevidst er baseret på forskellige grader af civil ulydighed.

Men det er altså slet ikke noget nyt, at der er politiske demonstrationer og aktioner på Slotsholmen. Det har der været i generationer, faktisk helt tilbage til tiden under den politiske reformist Struensee og den unge Christian 7's enevælde omkring 1770, men især siden begyndelsen af 1900-tallet og side om side med etableringen af de demokratiske institutioner og den demokratiske offentlighed, det danske velfærdssamfund er udviklet på grundlag af.

Blandt de største står nok de såkaldte påskestrejker i 1985, foranlediget af sammenbruddet i overenskomstforhandlingerne og kravet om at nedsætte den ugentlige arbejdstid fra 40 til 35 timer. Også her blev Højbroen og de øvrige broer omkring Slotsholmen spærret og demonstranterne lænkede sig til dem.

Situationen fredag den 6. maj i 2022, hvor politiske aktivister, besøgende på markedet og alle andre besøgende bevægede sig relativt frit rundt blandt hinanden på Slotsholmen, vidner om, at øen på den ene side er tilgængelig for alle uanset ærinde, og på den anden side er et af de mest sikrede, men diskret sikrede områder i Danmark.

Der går stort set ikke en dag uden, at noget nyt og aktuelt sker og finder sted på Slotsholmen. Ofte har det netop at gøre med den helt specielle placering Slotsholmen har i Danmarkshistorien – og i hovedstaden København. Men det levende Slotsholmen her og nu er ofte spejlet i hændelser og begivenheder, der har fundet sted på det historiske Slotsholmen, men som ofte ikke ses med det blotte øje.

Og netop dette er muligvis med til at forklare, at når der tales om Slotsholmen i offentligheden og medierne, så menes der egentlig blot det nutidige, politiske Slotsholmen. Det der foregår i Folketinget og Statsministeriet og evt. i De kongelige repræsentationslokaler i den anden side af Christiansborg Slot, modsat Folketinget. Som én samlet og selvstændig demografisk destination findes Slotsholmen egentlig ikke rigtig i den offentlige forståelse. Når danske såvel som udenlandske turister, skoleklasser osv. besøger Slotsholmen, om det er i det daglige eller fx på den årlige Kulturmat, er det egentlig ikke Slotsholmen som en ø og kulturel destination – ala, fx Museumsinsel i Berlin – de besøger, men de enkelte institutioner som Folketinget, De kongelige stalde, Krigsmuseet eller Hofteatret.

Slotsholmen som en ø, et afgrænset geografisk område, er på den måde et paradoks. På den ene side et historisk og aktuelt koncentrat af dansk historie, kultur og politik, og på den anden side et diffust sted for erindringer og glemsel, selv om det der sker inde i bygningerne er fyldt med aktuelle og nutidsrelevante fortællinger.

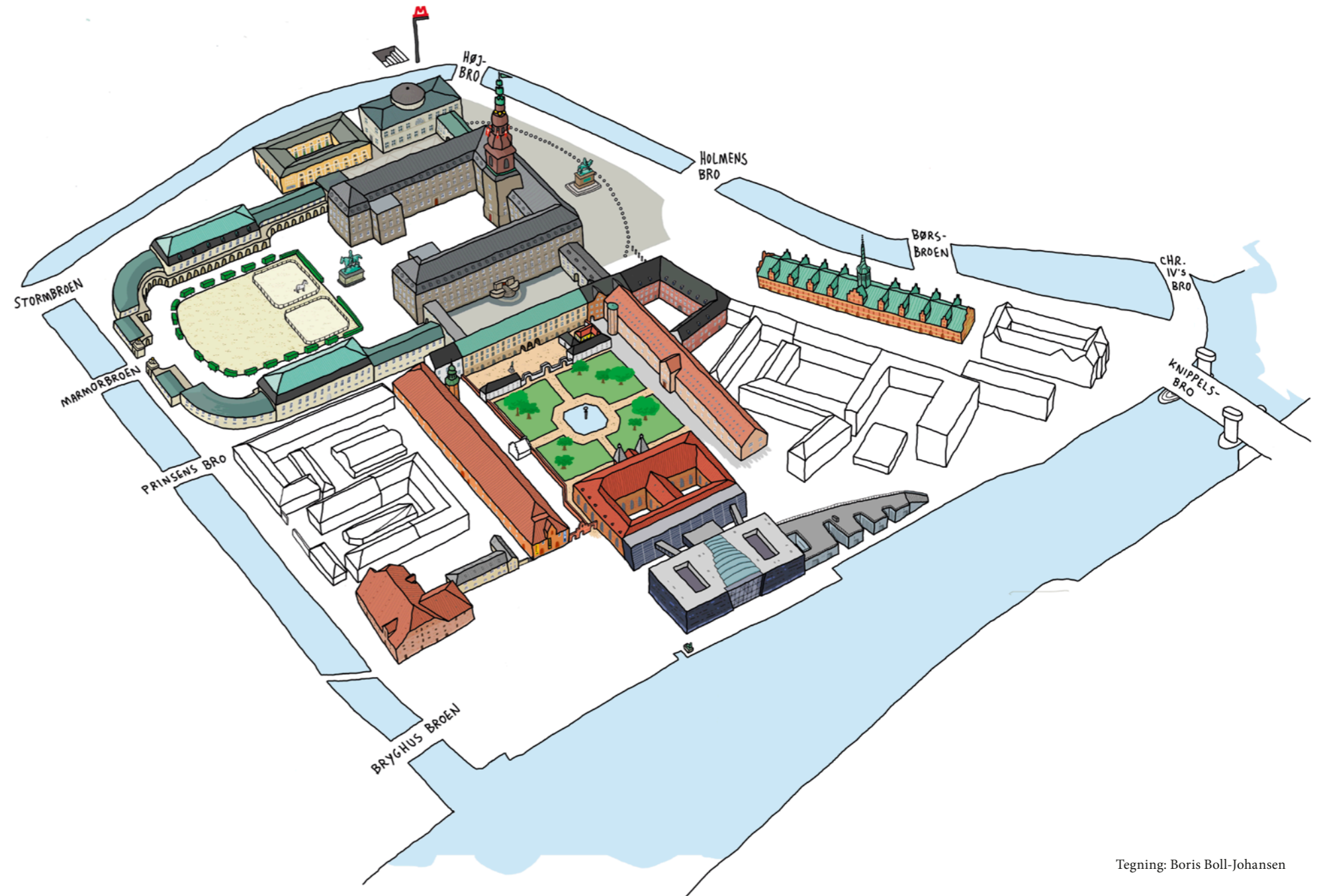
Bogen her, *Det skjulte Slotsholmen*, er ikke arkitektur- og bygningshistorie, og handler som udgangspunkt ikke om det, der sker inde bag murene i Slotsholmens institutioner her og nu. Det fortæller de enkelte institutioner og museer langt bedre end det kunne gøres her. Bogen er snarere en

slags kulturhistorisk slentretur rundt på øens pladser, eksteriøre niches og glemte hjørner. Én undtagelse gøres – nemlig vedrørende Hofteatret. Nok fordi det er det hus, hvor jeg selv har min daglige gang, men mest fordi Hofteatret var en vigtig institution under Enevælden og det første Christiansborg Slot, som ikke findes mere.

Det skjulte Slotsholmen forbinder det der er her og nu, uanset om det kan ses eller ej, med det der var, uanset om det kan ses eller ej. Materielt og immaterielt, synligt og skjult, detalje og helhed gribes i flugten, belyses gennem hinanden, løftes op og gives perspektiv.

Man finder vej gennem bogen, som man finder vej, når man går rundt på Slotsholmen: Fra sted til sted, fra plads til plads. For at hjælpe på vej, har Boris Boll-Johansen bidraget til bogen med en række wayfinding-vignetter. *Det skjulte Slotsholmen* havde ikke set dagens lys, var det ikke for generøs støtte fra Inger og Jørgen Nygaard Larsens Fond og Fonden Jørgen Hansen Kochs Mindelegat, tak for det! Jeg ønsker læseren god fornøjelse.

Peter Christensen Teilmann,
februar 2024

Tegning: Boris Boll-Johansen